

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Jaroslava Bicana *Populistická uskupení na území České republiky*

Formální stránka práce

Předložená práce má 57 stran. Kromě úvodu, závěru a seznamu literatury je dále členěna na čtyři kapitoly, které jsou dále členěny na podkapitoly. Členění práce je logické a srozumitelné. Autor správně cituje a uvádí bibliografické údaje. Text práce je napsán čtivým a srozumitelným jazykem bez vysokého množství chyb, překlepů, anakolutů atd. Autorovi se však nepodařilo vyhnout několika nepřesnostem (např. zkomolení jména C. B. Macphersona, který je uváděn jako Brough MacPherson (str. 20)) a jazykovým neobratnostem. (Například nerozumím tomu, proč autor soustavně používá slovní spojení „tzv. Lefortovo prázdné místo“. Domnívám se, že autor zde odkazuje na pojetí demokracie u Clauda Leforta, které je založeno na tom, že demokracie se od jiných forem režimů (totalitarismus, ancien regimes) odlišují tím, že symbolické místo moci v ní zůstává prázdné, tzn., že zůstává trvale neobsažitelné, jelikož je vystaveno opakující se nahodilosti voleb. Slovní spojení „tzv. Lefortovo prázdné místo“ však vyvolává dojem, že sám Lefort (či někdo jiný) se odhodlal k pojmenování této symbolické struktury sám po sobě, a že toto pojmenování lze považovat za zažité, což je poněkud zavádějící.)

Obsahová stránka práce

Argumentační osnova práce je zřejmá a logicky strukturovaná na dvě části - na část teoretickou a na část zaměřenou na analýzu konkrétních politických fenoménů. V teoretické části kolega Bican začíná ambiciózním pokusem o výklad osudu pojmu populismu v současné politické teorii, kde se opírá především o rozlišení mezi ontickým a ontologickým pojetím populismu. V následující kapitole se věnuje strategiím studia populismu podle Margaret Canovan a jejímu pojetí populistické demokracie, reakčního populismu a populismu politiků, které, jak doufá, se mu podaří nalézt i u vybraných českých exemplářů. Třetí kapitola je věnována vztahu populismu a demokracie, který podle kolegy Bicana obvykle nabývá tří podob: populismus jako ohrožení demokracie, populismus jako příznak krize demokracie, populismus jako samotná politika. (Zde se nabízí otázka, proč není zařazena čtvrtá možnost: populismus jako identický s demokracií.) Celý tento teoretický úvod je založen na znalosti současné relevantní literatury k tématu, což je jistě pozitivní.

Po tomto teoretickém úvodu autor přistupuje k rozboru vybraných českých hnutí a politiků. Osou tohoto výkladu je jisté (zřejmě ontologické pojetí) populismu, které chápe populismus jako artikulační logiku vystavenou kolem osy lid vs. jeho nepřítel. Podle kolegy Bicana je možné nalézt čtyři artikulace této osy a tím i vytvořit jakousi mapu populistických hnutí v ČR.

Přestože argumentace působí velmi poučeně, mám k ní několik námitek.

1. Není zcela jasné, co autor myslí pojmy ontické a ontologické. Tyto pojmy jsou poměrně mlhavé. Kolega Bican vcelku dobře vylíčí Laclauovo ontologické pojetí populismu jako

samotné politické bytí, ale jeho definice ontického („Ontické pojetí populismu je založeno na tom, že se toto označení vyhradí pouze pro fenomény vyskytující se na určitém místě a v jistém časovém období.“ (str. 8)) je zavádějící. Je pravda, že toto pojetí by pravděpodobně tvořilo jednu z podmnožin možných ontických přístupů, ale zdaleka se jím nevyčerpává.

2. Není zcela zřejmý klíč, podle jakého jsou vybráni konkrétní adepti na analýzu. Bylo by možné se ptát, proč nebyla zařazena například strana Suverenita Jany Bobošíkové a některé další subjekty, ať již levicové nebo pravicové.

3. Za naprostý zkrat považuji tvrzení, že ve schmittovském pojetí je demokracie „vzdálena“ ekvivalenční logice (s. 21). Co jiného tvoří pro Schmitta demokracii než natolik silná ekvivalence jednotlivých segmentů sociální (ekvivalentních v tom, že stojí jako rovní vůči těm, kteří nejsou součástí dému), že tato ekvivalence hraničí s homogenitou?

4. Výsledný obraz (mapa) českého populismu je v Bicanově pojetí příliš statická. To je dáno jednak převahou synchronního přístupu, jednak tím, že není věnována pozornost interakci mezi jednotlivými populistickými uskupeními, tomu, že každé takovéto uskupení musí svoji identitu budovat jako odlišnou od identit všech ostatních. Je možné, že kdyby autor rozvinul svůj metodologický přístup dále, mohl by se mu otevřít prostor pro úvahy o různých genealogiích a vzájemných předeterminacích konstitutivních os lid vs. jeho nepřítel.

I přes uvedené výtky považuji předloženou práci za poměrně zdařilý počín, který splňuje všechny náležitosti diplomové práce a mohu ji tak doporučit k obhajobě s hodnocením **velmi dobře**.

V Praze, 3. 9. 2013

Mgr. Jan Bíba, Ph.D.